साप्ताहिक

"एकच ध्येय... एकच आवाज"

PRGI No. MAHMAR / 25 / A5304
पोस्ट परवाना नं. : DHL/642/2026-28

प्रजा न्याय

संपादक – संजय अण्णा कुसळकर

Mob. : 9422798093 / 9028136953
Email - kusalkars@gmail.com
prajanyay@gmail.com

वर्ष-१ले | अंक ३३ वा | सोमवार, दि. ३१/०८/२०२६ ते दि. ०६/०९/२०२६ | पाने ४ | किंमत ३ रुपये

हिरे मेडिकल कॉलेजच्या प्रसूती विभागात सुविधांची वानवा प्रसूत महिलांसाठी अपुऱ्या खाटा, स्वच्छतागृहांची दुरावस्था

धुळे– रक्षाबंधनाच्या निमित्ताने नवजात बालकांना भेटवस्तू देण्यासाठी माजी उपमहापौर तथा नगरसेविका सौ. कल्याणी सतीश अंपळकर आणि भाजपा महिला मोर्चा, धुळे महानगरच्या सहकारी कार्यकर्त्यांसह भाऊसाहेब हिरे शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय प्रसूती विभागात गेल्या असता. तसेच त्यांनी रुग्णालयाची निरिक्षण केले असता, प्रसूत महिला आणि नवजात बालकांशी संबंधित काही गंभीर त्रुटी त्यांच्या निदर्शनास आल्या. प्रसूतीनंतर महिलांसाठी पुरेशा खाटा उपलब्ध नसणे, स्वच्छतागृहांची अस्वच्छता व दुरवस्था, नवजात बालकांच्या तपासणीची व्यवस्था, अग्निसुरक्षेची स्थिती तसेच रुग्णांना देण्यात येणाऱ्या भोजनाच्या गुणवत्तेबाबत त्यांनी रुग्णालय प्रशासनाचे लक्ष वेधले असून, या प्रश्नांवर तातडीने उपाययोजना करण्याची मागणी केली आहे. रुग्णालयाच्या पाहणीदरम्यान प्रसूतीनंतर दाखल असलेल्या काही महिलांसाठी पुरेशा खाटा उपलब्ध नसल्याची बाब निदर्शनास आली. प्रसूतीनंतरची महिलांची शारीरिक अवस्था लक्षात घेता अशा महिलांना जमिनीवर झोपण्याची वेळ येणे ही गंभीर बाब असल्याचे सौ. कल्याणी अंपळकरांनी प्रशासनाच्या निदर्शनास आणून दिले. रुग्णालयातील उपलब्ध खाटांची संख्या, दररोज दाखल होणाऱ्या रुग्णांची संख्या आणि प्रत्यक्ष गरज यांचा तातडीने आढावा घेऊन आवश्यकतेनुसार खाटांची संख्या वाढवावी, अशी मागणी त्यांनी केली आहे.

पाहणीदरम्यान नवजात बालकांच्या वैद्यकीय तपासणीचा मुद्दाही समोर आला. बाळाची प्रकृती ठीक नसल्यास वॉर्डमधील डॉक्टरांकडून चिठ्ठी देऊन पालकांना बाळाला अन्य विभागात तपासणीसाठी घेऊन जावे लागत असल्याचे निदर्शनास आले. नवजात बालकांची प्रकृती नाजूक असते. अशा बालकांना तपासणीसाठी एका विभागातून दुसऱ्या विभागात घेऊन जाण्याची वेळ येऊ नये, यासाठी प्रसूती व नवजात बालकांच्या वॉर्डमध्येच बालरोगतज्ज्ञ डॉक्टरांची नियमित राउंड आणि तपासणीची व्यवस्था असावी, अशी मागणी त्यांनी केली. बाळाच्या प्रकृतीतील बदल वेळेत लक्षात येऊन त्यावर तातडीने उपचार सुरू होण्यासाठी ही व्यवस्था उपयुक्त ठरेल, असेही त्यांनी प्रशासनाच्या निदर्शनास आणून दिले. रुग्णालयातील पाहणीदरम्यान प्रसूती विभागातील स्वच्छतागृहांच्या स्वच्छतेचा आणि देखभालीचा प्रश्नही प्रकर्षाने जाणवला. प्रसूतीनंतर महिलांना स्वच्छ आणि सुरक्षित स्वच्छतागृहाची सुविधा मिळणे आवश्यक असताना काही ठिकाणी अस्वच्छता तसेच दुरुस्तीची आवश्यकता असल्याचे माजी उपमहापौर तथा नगरसेविका कल्याणी अंपळकर यांनी म्हटले आहे. स्वच्छतेची जबाबदारी असलेल्या एजन्सीला स्पष्ट सूचना देऊन महिला व प्रसूती विभागातील स्वच्छतागृहांची विशेष स्वच्छता करावी, तसेच खराब दरवाजे, कड्या–लॉक, पाण्याची व्यवस्था, ड्रेनेज आणि इतर आवश्यक दुरुस्तीची कामे तातडीने पूर्ण करावीत, अशी मागणी करण्यात आली आहे.

रुग्णालयात दररोज मोठ्या संख्येने स्थानिक व बाहेर गावावरुन येणाऱ्या रुग्ण, महिला, नवजात बालके आणि नातेवाईकांची वर्दळ असते. त्यामुळे आग किंवा अन्य आपत्कालीन परिस्थिती उद्भवल्यास रुग्णांना सुरक्षितपणे बाहेर काढण्यासाठी आवश्यक व्यवस्था सज्ज असणे गरजेचे आहे. या पार्श्वभूमीवर संपूर्ण रुग्णालयाचे फायर ऑडिट करून घेण्यात यावे, तसेच अग्निशमन यंत्रणा कार्यरत आहे की नाहीत, आपत्कालीन बाहेर पडण्याचे मार्ग सुस्थितीत आहेत का आणि सुरक्षेच्या दृष्टीने काही त्रुटी असल्यास त्या तातडीने दूर करण्यात याव्यात, अशी मागणी सौ. कल्याणी अंपळकरांनी केली आहे. नुकताच अमरावती शासकीय रुग्णालयात लागलेल्या आगीमुळे निष्पाप नवजात बालके मृत्यूमुखी पडलाची घटना ताजी असता फायर ऑडीट संबंधी जागृकता निर्माण होणे आवश्यक आहे. प्रसूतीनंतर तसेच उपचारासाठी दाखल असलेल्या महिलांना रुग्णालयामार्फत देण्यात येणाऱ्या भोजनाच्या गुणवत्तेकडेही प्रशासनाने गांभीर्याने पाहण्याची गरज असल्याचे सौ. कल्याणी अंपळकर यांनी म्हटले आहे. रुग्णांना दिले जाणारे भोजन स्वच्छ, पौष्टिक आणि निर्धारित निकषांनुसार असणे आवश्यक आहे. भोजनाचा ठेका कोणत्या एजन्सीला देण्यात आला आहे, भोजनाची गुणवत्ता तपासण्याची जबाबदारी कोणत्या अधिकारी किंवा कर्मचाऱ्यावर आहे आणि भोजनाची नियमित तपासणी कोणत्या पद्धतीने केली जाते, याबाबत प्रशासनाने स्पष्टता ठेवावी, अशी मागणी करण्यात आली आहे. रक्षाबंधनाच्या निमित्ताने नवजात बालकांना भेटवस्तू देण्यासाठी रुग्णालयात गेलेल्या सौ. कल्याणी अंपळकर यांनी तेथील परिस्थितीची पाहणी केल्यानंतर या बाबींची दखल घेत रुग्णालय प्रशासनाला लेखी निवेदन दिले आहे. महिला आणि नवजात बालकांच्या आरोग्याशी संबंधित बाबींमध्ये कोणताही हलगर्जीपणा होऊ नये, तसेच प्रत्यक्ष पाहणी करून त्रुटी दूर कराव्यात, अशी मागणी त्यांनी केली आहे. या सर्व प्रश्नांवर आठ दिवसांच्या आत ठोस कार्यवाही करून त्याचा लेखी अहवाल उपलब्ध करून द्यावा, अशी मागणी निवेदनाद्वारे करण्यात आली आहे. निर्धारित मुदतीत आवश्यक सुधारणा न झाल्यास महिला व रुग्णांच्या हक्कांसाठी लोकशाही मार्गाने आंदोलन करण्यात येईल, असा इशाराही सौ. कल्याणी अंपळकर यांनी दिला आहे.

दोंडाईचाचा विकास केवळ पायाभूत सुविधांपुरता नाही; निसर्ग, क्रीडा, संस्कृती अन् गुणवत्तापूर्ण जीवनावर भर–ना.जयकुमार रावल

धुळे– दोंडाईचा शहराचा विकास म्हणजे केवळ रस्ते, पूल आणि काँक्रीटची बांधकामे नव्हेत. नागरिकांना निसर्गरम्य परिसर, मुला–मुलींना मैदाने व क्रीडा सुविधा, विद्यार्थ्यांना आधुनिक वाचनालय, ज्येष्ठांना विरंगुळ्याची ठिकाणे आणि सर्वांसाठी सांस्कृतिक व सामाजिक उपक्रमांच्या दर्जेदार सुविधा उपलब्ध करून देत दोंडाईचाला सुंदर, सुरक्षित, हरित आणि राहण्यासाठी आनंददायी शहर म्हणून विकसित करण्याचा आपला संकल्प आहे, असे प्रतिपादन राज्याचे पणन व राजशिष्टाचार मंत्री तथा धुळे जिल्ह्याचे पालकमंत्री जयकुमार रावल यांनी केले. दोंडाईचा–वरवाडे नगरपरिषदेच्या वतीने हुडको परिसरात सुमारे १ कोटी खर्चातून उभारण्यात **(पान ४ वर)**

पालावरचं आयुष्य: ‘गुन्हेगार जमाती कायदा’ रद्द होऊन ७४ वर्षं झाली, पण ‘या’ जगण्यात किती बदल घडला?

वस्तुस्थिती

डॉ.विनायक मीराबाई सुभाष लष्कर

भारताच्या स्वातंत्र्याला १५ ऑगस्ट २०२७ रोजी ८० वर्षे पूर्ण होतील. मात्र भारतातील काही समुदायांच्या स्वातंत्र्याचा इतिहास वेगळाच आहे. देश स्वतंत्र झाला, राज्यघटना लागू झाली आणि नागरिकांना मूलभूत अधिकार मिळाले; पण ब्रिटिश सत्तेने कायद्याने 'जन्मजात गुन्हेगार' ठरवलेल्या विमुक्त, भटक्या आणि अर्धभटक्या जमातींना त्या कायदेशीर कलंकातून मुक्त होण्यासाठी आणखी पाच वर्षे वाट पाहावी लागली. ३१ ऑगस्ट १९५२ रोजी गुन्हेगार जमाती कायदा १८७१ (Criminal Tribes Act, 1871) रद्द करण्यात आला आणि या समुदायांना 'विमुक्त' घोषित करण्यात आले. त्यामुळे ३१ ऑगस्ट २०२७ रोजी या ऐतिहासिक घटनेला ७५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. मात्र प्रश्न आजही कायम आहे कायद्याने विमुक्त झालेल्या या जमाती सामाजिक, आर्थिक, शैक्षणिक आणि मानसिकदृष्ट्याही खऱ्या अर्थाने मुक्त झाल्या आहेत का? ब्रिटिश वसाहतवादी सत्तेने भारतातील अनेक भटक्या, अर्धभटक्या आणि पारंपरिक व्यवसाय करणाऱ्या समुदायांकडे संशयाने पाहिले. स्थिर गाव, जमीन, कायमस्वरूपी पत्ता आणि राज्याच्या नियंत्रणाखालील उपजीविका हेच 'सभ्य' जीवनाचे निकष मानले गेले. या पार्श्वभूमीवर १८७१ मध्ये गुन्हेगार जमाती कायदा लागू करण्यात आला आणि विशिष्ट समुदायांना सामूहिकरीत्या गुन्हेगारीशी जोडण्यात आले. या कायद्याने व्यक्तीच्या कृतीऐवजी तिचा जन्म संशयाचा आधार बनवला. आधुनिक न्यायव्यवस्थेचा मूलभूत सिद्धांत व्यक्तीच्या कृतीवर आधारित असतो; परंतु या कायद्याने संपूर्ण समुदायाच्या सामाजिक ओळखीवरच गुन्हेगारीचा शिक्का मारला. त्याचे परिणाम अनेक पिढ्यांवर झाले.

भारत स्वतंत्र झाल्यानंतर आणि राज्यघटना लागू झाल्यानंतरही हा कायदा तातडीने रद्द झाला नाही. ३१ ऑगस्ट १९५२ रोजी गुन्हेगार जमाती कायदा रद्द करण्यात आला आणि या समुदायांना डिनोटीफाईड ट्राइब्स म्हणजेच 'विमुक्त जमाती' म्हणून ओळख मिळाली. परंतु इथेच इतिहासातील मोठा विरोधाभास दिसतो. कायदा रद्द झाला; पण कायद्याने निर्माण केलेली सामाजिक प्रतिमा रद्द झाली नाही. स्वतंत्र भारतात अनेक राज्यांनी सराईत गुन्हेगार (Habitual Offenders) संदर्भातील कायदे आणि प्रशासकीय पद्धती स्वीकारल्या.

'गुन्हेगार जमात' ही सामूहिक संकल्पना संपली असली, तरी अनेक समुदायांच्या बाबतीत संशयाची मानसिकता आणि सामाजिक पूर्वग्रह कायम राहिल्याची तक्रार सातत्याने व्यक्त होत आली आहे. स्वातंत्र्यानंतर अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती आणि इतर मागासवर्गीयांसाठी घटनात्मक संरक्षण, आरक्षण, शैक्षणिक आणि आर्थिक योजना विकसित झाल्या. मात्र विमुक्त, भटक्या आणि अर्धभटक्या जमातींसाठी एकसंध प्रशासकीय ओळख निर्माण झाली नाही. काही समुदाय अनुसूचित जाती, जमाती आणि इतर मागास वर्गांच्या यादीत आहेत. एकाच ऐतिहासिक समूहातील समुदाय वेगवेगळ्या राज्यांत वेगवेगळ्या श्रेणींमध्ये दिसतात. त्यामुळे 'विमुक्त जमाती' हा सामाजिक समूह असला तरी त्यांच्यासाठी एकसंध राष्ट्रीय धोरण आखणे कठीण झाले आहे. राष्ट्रीय आयोगाच्या अहवालातही भारतातील शेवटची जातनिहाय जनगणना १९३१ मध्ये झाल्याचे नमूद केले आहे आणि विमुक्त व भटक्या समुदायांची अचूक लोकसंख्या निश्चित करण्यातील अडचणी स्पष्ट करण्यात आल्या आहेत.

आयोगाने विविध राज्यांतील उपलब्ध माहितीच्या आधारे लोकसंख्या मोजण्याचा प्रयत्न केला होता. याचा अर्थ असा की, ज्यांची अधिकृत गणना होत नाही, त्यांचे प्रश्न धोरणनिर्मितीत कमी दिसतात. ज्यांचे प्रश्न कमी दिसतात, त्यांच्यासाठी स्वतंत्र अर्थसंकल्पीय तरतूद कमी होते. ज्यांच्यासाठी स्वतंत्र तरतूद नसते, त्यांच्या विकासाच्या योजना विखुरलेल्या राहतात आणि ज्या समुदायासाठी स्वतंत्र संस्थात्मक जबाबदारी स्पष्ट नसते, त्याच्या प्रश्नांची जबाबदारी अनेक विभागांमध्ये विभागली जाते. विमुक्त आणि भटक्या जमातींच्या बाबतीत हे चक्र अनेक दशकांपासून दिसते. विमुक्त, भटक्या आणि अर्धभटक्या जमातींच्या प्रश्नांवर सरकारने पूर्णपणे दुर्लक्ष केले असे म्हणणेही योग्य ठरणार नाही. २०१५ मध्ये केंद्र सरकारने प्रसिद्ध केलेल्या रेणके आयोगाच्या शिफारशींच्या सारांशात विमुक्त आणि भटक्या समुदायांच्या वर्गीकरणाचा प्रश्न स्पष्टपणे मांडण्यात आला होता. इदाते आयोगाच्या शिफारशीनुसार केंद्र सरकारने पुढे विमुक्त, भटके आणि अर्धभटके समुदाय विकास व कल्याण मंडळ (DWBDNC) स्थापन केले आहे. सामाजिक न्याय आणि अधिकारिता मंत्रालयाच्या अधिकृत माहितीत या मंडळाचा उल्लेख आहे.

अलीकडच्या काळात विमुक्त, भटक्या आणि अर्धभटक्या जमातींसाठी डलहशाश षी एले–पोळल एोुशीाशपी ष उछ्द्वि (डएएऊ) ही महत्त्वाची योजना पुढे आली आहे. ही दिशा महत्त्वाची असली तरी अंमलबजावणीत मोठे अडथळे आहेत. अनेक योजनांसाठी जात प्रमाणपत्र, स्थिर पत्ता, बँक खाते आणि इतर कागदपत्रे आवश्यक असतात. भटक्या जीवनशैलीचा इतिहास असलेल्या समुदायांसाठी हीच कागदपत्रे अनेकदा सर्वात मोठा अडथळा ठरतात. विमुक्त जमातींचा प्रश्न केवळ गरिबीचा नाही; तो ऐतिहासिक कलंकाचाही आहे. १८७१ च्या कायद्याचा अनुभव आजच्या पिढीने घेतलेला नसला, तरी काही ठिकाणी त्यांच्या जातीचे नाव आजही संशयाचे कारण बनते. विमुक्त समुदायांकडून सातत्याने अशी तक्रार व्यक्त केली जाते की गुन्हा घडल्यानंतर विशिष्ट समुदायांकडे प्रथम संशयाने पाहिले जाते. पोलीस व्यवस्था, न्यायप्रक्रिया, कोठडी आणि कारागृहातील अनुभवांवर स्वतंत्र, पारदर्शक अभ्यास होण्याची गरज आहे. त्याचप्रमाणे चोरी, मुलांचे अपहरण किंवा इतर अफवांच्या पार्श्वभूमीवर झालेल्या जमावहल्ल्यांमध्ये विमुक्त आणि भटक्या समुदायांतील व्यक्ती बळी ठरल्याच्या घटनांनी सामाजिक पूर्वग्रहाचा प्रश्न अधिक गंभीर केला आहे. गुन्हा झाला की संशयित व्यक्ती शोधण्याऐवजी विशिष्ट विमुक्त समुदायांकडे प्रथम संशयाने पाहिले जाते का? पोलीस नोंदींमध्ये ऐतिहासिक पूर्वग्रहांचा प्रभाव आहे का? विमुक्त समुदायांतील युवकांना रोजगार, शिक्षण आणि निवासाच्या प्रश्नांबरोबरच 'संशयित नागरिक' म्हणून जगण्याची मानसिक किंमत मोजावी लागते का? या प्रश्नांवर स्वतंत्र, पारदर्शक आणि विश्वासार्ह अभ्यास होणे आवश्यक आहे. विमुक्ती म्हणजे केवळ १९५२ मध्ये कायदा रद्द होणे नव्हे. विमुक्ती म्हणजे समाजाच्या सामूहिक स्मृतीतून 'हा जन्मतः गुन्हेगार आहे' हा विचार नष्ट होणे.

ऐतिहासिकदृष्ट्या कलंकित समुदायांबाबत संस्थात्मक पूर्वग्रहाची शक्यता अधिक गंभीरपणे तपासली पाहिजे. म्हणूनच विमुक्त जमातींच्या पोलीस कोठडीतील आणि कारागृहातील अनुभवांवर स्वतंत्र राष्ट्रीय अभ्यास होणे गरजेचे आहे. विमुक्त जमातींच्या विकासात शिक्षणाला केंद्रस्थानी ठेवावे लागेल. स्थिर निवास नसलेल्या कुटुंबांतील मुलांचे शिक्षण सातत्याने खंडित होते. पारंपरिक व्यवसाय मोडीत निघत असताना आधुनिक अर्थव्यवस्थेत प्रवेशासाठी आवश्यक शिक्षण आणि कौशल्य अनेकांना मिळत नाही. शिष्यवृत्ती आणि शैक्षणिक योजना उपलब्ध असल्या तरी पुढचे उद्दिष्ट अधिक व्यापक असले पाहिजे. विमुक्त विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण, संशोधन संस्था, वैद्यकीय शिक्षण, केंद्रीय विद्यापीठे आणि प्रशासकीय सेवांपर्यंत पोहोचण्यासाठी दीर्घकालीन शैक्षणिक परिसंस्था उभी राहणे आवश्यक आहे. महिलांची परिस्थिती आणखी गुंतागुंतीची आहे. गरिबी, अस्थिर निवास, शिक्षणाचा अभाव, आरोग्यसेवेची कमतरता आणि सामाजिक कलंक या अनेक स्तरांवर त्यांना संघर्ष करावा लागतो. त्यामुळे महिलांच्या शिक्षण, आरोग्य, सुरक्षितता आणि उद्योजकतेसाठी स्वतंत्र धोरणांची गरज आहे. रोजगाराच्या बाबतीतही अनेक समुदायांकडे दगडकाम, लोहारकाम, हस्तकला, पशुपालन, लोककला आणि फिरते व्यवसाय यांसारखी पारंपरिक कौशल्ये आहेत. या कौशल्यांचे दस्तऐवजीकरण करून त्यांना आधुनिक प्रशिक्षण, बाजारपेठ आणि तंत्रज्ञानाशी जोडणे आवश्यक आहे. ३१ ऑगस्ट २०२७ रोजी विमुक्तीला ७५ वर्षे पूर्ण होतील. हा दिवस केवळ स्मृतिदिन म्हणून साजरा करण्यापेक्षा राष्ट्रीय आत्मपरीक्षणाचा दिवस झाला पाहिजे. या निमित्ताने केंद्र आणि राज्य सरकारांनी काही ठोस पावले उचलणे आवश्यक आहे.

विमुक्त, भटक्या आणि अर्धभटक्या जमातींची सामाजिक-आर्थिक, शैक्षणिक आणि लोकसंख्याशास्त्रीय स्थिती जाणून घेण्यासाठी वैज्ञानिक पद्धतीचे राष्ट्रीय सर्वेक्षण झाले पाहिजे. विमुक्त आणि भटक्या समुदायांची वास्तविक संख्या, त्यांच्या सामाजिक स्थितीचे स्वरूप आणि भौगोलिक वितरण समजण्यासाठी आगामी जनगणना प्रक्रियेत योग्य प्रकारे माहिती संकलित करणे आवश्यक आहे. SC, ST, OBC आणि इतर वर्गवारींमध्ये विखुरलेल्या विमुक्त समुदायांचा स्वतंत्र राष्ट्रीय आढावा घेऊन वर्गीकरणातील विसंगती दूर करणे आवश्यक आहे. विमुक्त जमातींवर त्यांच्या समुदायाच्या ओळखीमुळे होणारा भेदभाव, हिंसा आणि संस्थात्मक पूर्वग्रह रोखण्यासाठी प्रभावी कायदेशीर व प्रशासकीय संरक्षणाची आवश्यकता आहे. पोलिस, महसूल, न्याय, कारागृह आणि स्थानिक प्रशासनातील अधिकाऱ्यांना विमुक्त जमातींच्या इतिहासाबाबत आणि घटनात्मक अधिकारांबाबत विशेष प्रशिक्षण दिले पाहिजे. प्राथमिक शिक्षणापासून उच्च शिक्षण आणि संशोधनापर्यंत विमुक्त विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शन, वसतिगृह, शिष्यवृत्ती, स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण आणि संशोधनाच्या संधींची साखळी निर्माण झाली पाहिजे. विमुक्त आणि भटक्या महिलांच्या शिक्षण, आरोग्य, कौशल्य, उद्योजकता आणि सुरक्षिततेसाठी स्वतंत्र कार्यक्रम आवश्यक आहेत. विमुक्त समुदायांच्या पारंपरिक ज्ञान आणि कौशल्यांचे दस्तऐवजीकरण करून त्यांना आधुनिक बाजारपेठेशी जोडले पाहिजे. 'विमुक्त म्हणजे गुन्हेगार' हा पूर्वग्रह केवळ कायद्याने संपणार नाही. शाळा, महाविद्यालये, माध्यमे, पोलीस प्रशिक्षण संस्था आणि प्रशासन यांच्या माध्यमातून सामाजिक जागृती आवश्यक आहे. विमुक्त जमातींचा प्रश्न हा एका समूहाच्या विकासाचा प्रश्न म्हणून पाहणे हीच मोठी चूक आहे. हा भारतीय लोकशाहीच्या गुणवत्तेचा प्रश्न आहे. ज्या राज्यघटनेने प्रत्येक नागरिकाला समानतेचा अधिकार दिला, त्या राज्यघटनेच्या अंमलबजावणीची परीक्षा सर्वात वंचित नागरिकांच्या जीवनातून होते. जर एखाद्या समुदायाला त्याच्या जन्मामुळे संशयाच्या नजरेने पाहिले जात असेल, तर त्या समुदायाचीच नव्हे तर लोकशाहीचीही परीक्षा सुरू असते.

१९५२ मध्ये एक कायदा रद्द झाला. पण गरिबी, निरक्षरता, भूमिहीनता, स्थिर निवासाचा अभाव, सामाजिक कलंक आणि संस्थात्मक पूर्वग्रह रद्द झाले नाहीत. म्हणूनच कायद्याची विमुक्ती आणि सामाजिक विमुक्ती यांच्यात आजही मोठे अंतर आहे. ३१ ऑगस्ट २०२७ रोजी विमुक्तीची ७५ वर्षे पूर्ण होतील. या ७५ वर्षांकडे केवळ इतिहास म्हणून पाहणे योग्य ठरणार नाही. ही ७५ वर्षे भारताच्या सामाजिक न्यायाच्या प्रवासाचे आरसे आहेत. या आरशात आपण काय पाहतो? एकीकडे जगातील सर्वात मोठी लोकशाही, आधुनिक राज्यघटना, सामाजिक न्यायाच्या योजना आणि विकासाचा वेग.

दुसरीकडे अजूनही अचूक आकडेवारीसाठी संघर्ष करणारे, वर्गवारीच्या गुंत्यात अडकलेले, स्थिर निवास आणि कागदपत्रांच्या समस्यांना सामोरे जाणारे आणि काही ठिकाणी ऐतिहासिक संशयाच्या सावलीत जगणारे समुदाय. म्हणून ३१ ऑगस्ट २०२७ हा दिवस केवळ 'विमुक्ती दिन' म्हणून साजरा करण्याऐवजी 'विमुक्तीच्या अपूर्ण प्रवासाचा राष्ट्रीय पुनर्विचार दिवस' म्हणून पाहण्याची गरज आहे. विमुक्त जमातींना हवे आहे समान नागरिकत्व, स्पष्ट ओळख, अचूक आकडेवारी, कायदेशीर संरक्षण, शिक्षण, रोजगार, सन्मान आणि न्याय. कारण कायद्याने त्यांना विमुक्त केले; आता समाज आणि राज्यव्यवस्था त्यांना पूर्णपणे मुक्त नागरिक म्हणून कधी स्वीकारणार? विमुक्तीची ७५ वर्षे साजरी करण्याचा सर्वात अर्थपूर्ण मार्ग कदाचित हाच असेल की, पुढील पिढीतील कोणत्याही विमुक्त मुलाला आपल्या आडनावापूर्वी आपल्या जातीचा आणि जातीपूर्वी आपल्या पूर्वजांवर लादलेल्या 'गुन्हेगार' या इतिहासाचा भार वाहावा लागू नये. कारण विमुक्तीचा अंतिम अर्थ कायदा रद्द होण्यात नाही; तो माणसाच्या प्रतिष्ठेची पुनर्स्थापना होण्यात आहे.

शेतकऱ्यांच्या उन्नतीसाठी नवे तंत्रज्ञान आणि संशोधनाचा उपयोग आवश्यक-मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस

नाशिक- पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेच्या माध्यमातून शेतकऱ्यांचे कर्ज माफ केले आहे. मात्र शेतकऱ्याला कर्जाच्या दुष्टचक्रातून बाहेर काढण्यासाठी नव्या तंत्रज्ञानावर आधारित व्यवस्था उभी करावी लागेल. त्यासाठी कृषी क्षेत्रातील आव्हाने लक्षात घेऊन आधुनिकीकरण, नवे तंत्रज्ञान आणि संशोधनाचा वापर करून उत्पादनखर्च कमी करीत उत्पादकता वाढविण्यासाठी कृषी महाविद्यालयांनी महत्त्वाची भूमिका बजवावी, असे आवाहन मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी केले. मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेच्या दिंडोरी तालुक्यातील मौजे चाचडगाव येथील कर्मयोगी दुलाजी सिताराम पाटील कृषी महाविद्यालयाच्या नूतन इमारतीच्या उद्घाटन प्रसंगी मुख्यमंत्री श्री. फडणवीस बोलत होते. यावेळी जलसंपदामंत्री तथा जिल्ह्याचे पालकमंत्री गिरीश महाजन, अन्न व नागरी पुरवठा, ग्राहक संरक्षण मंत्री छगन भुजबळ, शालेय शिक्षण मंत्री दादाजी भुसे, अन्न व औषध प्रशासन विभागाचे मंत्री नरहरी झिरवाळ, खासदार डॉ. शोभा बच्छाव, राजाभाऊ वाजे, भास्कर भगरे, नाशिक महानगरपालिकेच्या महापौर हिमगौरी आहेर-आडके आदी उपस्थित होते. मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्र फडणवीस म्हणाले की, राज्यात ८० टक्के शेतकरी अल्पभूधारक असून त्यांची गुंतवणूक करण्याची क्षमता कमी आहे. शेतीचा उत्पादन खर्च वाढतो आहे. या तुलनेत हमीभावामुळे शेतकऱ्यांना विशेष लाभ मिळत नाही. यातून मार्ग काढण्यासाठी शेती क्षेत्रातील संशोधनाला चालना द्यावी लागेल आणि हे संशोधन शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविणाऱ्या महाविद्यालयांची आवश्यकता आहे. या महाविद्यालयातील सुविधा लक्षात घेता नाशिकमध्ये भविष्यात होणाऱ्या कृषी संशोधनात हे महाविद्यालय अग्रेसर असेल, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

नाशिकच्या कृषी प्रगतीचा विशेष उल्लेख करतांना मुख्यमंत्री श्री. फडणवीस म्हणाले, नाशिक जिल्हा कृषी क्षेत्रात अग्रेसर आहे. येथील शेतकरी अत्यंत मेहनती आहेत. आदिवासी भागातही विविध वनोपज तयार केली जाते. देशाच्या द्राक्ष निर्यातीच्या ८० टक्के निर्यात नाशिक जिल्ह्यातून होते. नाशिक जिल्ह्यातला कांदा संपूर्ण देशात प्रसिद्ध आहे. शेती फायदेशीर करायची असेल तर शेतीच्या क्षेत्रात तंत्रज्ञानाचा उपयोग होणे अत्यंत महत्वाचे आहे. देशातील अनेक राज्य कृषी उत्पादकतेत मागे पडली आहेत. रासायनिक खतांच्या अतिउपयोगामुळे मातीची क्षमता कमी झाली आहे. म्हणून राज्य शासन कमी खतांच्या वापरात अधिकाधिक उत्पादन घेण्यासाठी नवीन तंत्रज्ञानाला चालना देत असल्याचे त्यांनी नमूद केले. नवे तंत्रज्ञान, नवीन संशोधन याच्या साह्याने कृषी महाविद्यालयांनी जमिनीचा पोत ओळखून खतांचा वापर करण्याचे मार्गदर्शन केल्यास शेतकऱ्यांना त्याचा लाभ होईल. राज्यात कृषी महाविद्यालयाद्वारे शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करण्याची व्यवस्था उभी करण्यात आली आहे. विविध पिकांकरिता उत्पादकता वाढविण्याचे मॉडेल्स तयार करण्यात येत आहेत. महाविद्यालयातील प्रयोग शेतापर्यंत पोहोचावे, शेतकऱ्यांच्या मुलांनी कृषी महाविद्यालयात शिक्षण घेवून शेतीला विविध प्रक्रीया उद्योगाशी जोडल्यास मोठी अर्थव्यवस्था उभी राहील. या माध्यमातून शेतकऱ्यांसमोरच्या अडचणी दूर होण्यास मदत होईल, असा विश्वासही मुख्यमंत्री श्री.फडणवीस यांनी व्यक्त केला.

कृषी क्षेत्रात कृत्रिम बुद्धीमत्तेचा वापर केल्यास उत्पादन खर्च २५ ते ३० टक्क्यापर्यंत कमी करून उत्पादकता ४० टक्क्यापर्यंत वाढविता येईल. राज्याने यासाठी देशात प्रथमच कृत्रिम बुद्धीमत्तेचा उपयोग करीत 'महाविस्तार प' तयार केले आहे. याद्वारे शेतकऱ्याला संपूर्ण पीकसाखळीचे मार्गदर्शन मिळू शकेल. शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांचे विविध भाषेत उत्तरे मिळण्याची सुविधा या पमध्ये असल्याचे त्यांनी सांगितले. यावेळी त्यांनी मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेच्या शैक्षणिक क्षेत्रातील योगदानाचा आवर्जून उल्लेख केला. नाशिक जिल्ह्याच्या जडणघडणीत या संस्थेचा मोलाचा वाटा असल्याचे कौतुकोद्गार यावेळी मुख्यमंत्र्यांनी काढले. मराठा विद्या प्रसारक समाजाच्या विविध अडचणी दूर करण्यासाठी आवश्यक सहकार्य करण्याची ग्वाही श्री. फडणवीस यांनी दिली. नूतन इमातरीच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या भविष्याला आकार देणारे ज्ञानमंदिर उभे राहिल्याचे नमूद करून पालकमंत्री श्री.महाजन म्हणाले, मराठा विद्या प्रसारक संस्थेचे नाशिक जिल्ह्याच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक जडणघडणीत महत्वाचे योगादान आहे. संस्थेला वैभवशाली इतिहास आणि परंपरा आहे. संस्थेतून अनेक नामवंत आणि यशस्वी विद्यार्थी दिले आहेत. अनेक समाजधुरिणींनी शिक्षणातून समाजपरिवर्तन घडविण्यासाठी संस्थेची स्थापना केली. संस्थेच्या सदस्यांमध्ये संस्थेविषयी आपलेपणाची भावना असल्याने संस्थेचा विस्तार वेगाने होत आहे. नव्या इमारतीच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना उत्तम ज्ञान संपादन करण्याची प्रेरणा मिळेल, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

कृषी क्षेत्रात वेगाने बदल होत असून हवामान बदलामुळे येणाऱ्या समस्यांना शेतकऱ्यांना सामोरे जावे लागत आहे. या पार्श्वभूमीवर विद्यार्थ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञान देऊन सक्षम करावे. कृषी क्षेत्र आणि संबधित क्षेत्रात रोजगार उपलब्ध करून देणारा विद्यार्थी, कृषी क्षेत्रातला शास्त्रज्ञ-तंत्रज्ञ महाविद्यालयाने घडवावा, असे आवाहन श्री. महाजन यांनी केले. मुख्यमंत्री श्री. फडणवीस यांच्या हस्ते 'मविप्र पत्रिका'च्या विशेषांकाचे प्रकाशन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक बाळासाहेब क्षीरसागर यांनी केले. संस्थेचे सरचिटणीस ड. नितीन ठाकरे यांनी मनोगतात संस्थेच्या वाटचालीचा आढावा घेतला.

कार्यक्रमाला आमदार सीमा हिरे, डॉ. राहुल आहेर, राहुल ढिकले, हिरामण खोसकर, दिलीप बोरसे, दिलीप बनकर, नितीन पवार, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरीचे कुलगुरु डॉ. विलास खर्चे, मराठा विद्या प्रसारक समाज संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. सुनील ढिकले, नाशिक महापालिकेचे उपमहापौर विलास शिंदे आदींसह संस्थेचे पदाधिकारी, सभासद, नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. यावेळी संस्थेच्यावतीने मुख्यमंत्री सहायता निधीसाठी २५ लाख रुपयांचा निधी मुख्यमंत्री फडणवीस यांच्याकडे सुपूर्द करण्यात आला. इमारतीच्या उद्घाटनानंतर मुख्यमंत्री श्री.फडणवीस आणि मान्यवरांनी इमारतीची पाहणी केली. या संकुलात महाविद्यालयाची मुख्य इमारत, मुलांचे व मुलींचे वसतीगृह इमारत अशा सर्व सुविधायुक्त इमारती आहेत.

रक्षाबंधनातून सेवाभावी हातांना सन्मानाची राखी

आरोग्य कर्मचारी, सफाई कर्मचारी, बांधकाम कामगार व सुरक्षा रक्षकांप्रती कृतज्ञता व्यक्त; भाजपा कामगार मोर्चाचा स्तुत्य उपक्रम

धुळे- रक्षाबंधन हा केवळ भाऊ-बहिणीच्या प्रेमाचा आणि संरक्षणाच्या नात्याचा सण न राहता समाजातील विविध घटकांमध्ये स्नेह, आपुलकी आणि सामाजिक बांधिलकी निर्माण करणारा उत्सव ठरावा, या उद्देशाने भारतीय जनता पार्टी कामगार मोर्चा, धुळे यांच्या वतीने शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, धुळे येथे आगळ्यावेगळ्या पद्धतीने रक्षाबंधन साजरे करण्यात आले. यावेळी रुग्णसेवेत कार्यरत आरोग्य कर्मचारी, सफाई कर्मचारी, विविध कामगार तसेच सुरक्षा रक्षक बांधवांना राखी बांधून त्यांच्या सेवेला सलाम करण्यात आला. शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय हे दररोज असंख्य नागरिकांना आरोग्यसेवा उपलब्ध करून देणारे महत्त्वाचे केंद्र आहे. डॉक्टर आणि परिचारिकांसोबतच रुग्णालयातील सफाई कर्मचारी, तांत्रिक व इतर कर्मचारी, बांधकाम व देखभाल कामगार तसेच सुरक्षा रक्षक यांची भूमिका देखील तितकीच महत्त्वाची असते. रुग्णालयाची स्वच्छता, सुरक्षितता, दैनंदिन व्यवस्था आणि रुग्णांना मिळणाऱ्या सुविधांच्या सुरळीत संचालनामध्ये हे कर्मचारी पडद्यामागे राहून सातत्याने योगदान देत असतात. त्यांच्या या योगदानाची जाणीव ठेवून त्यांच्याप्रती सन्मान आणि कृतज्ञता व्यक्त करण्याचा संदेश या उपक्रमातून देण्यात आला.

आमदार अनुप अग्रवाल आणि भाजपा धुळे जिल्हाध्यक्ष गजेंद्र अंपळकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली भाजपा कामगार मोर्चाच्या वतीने या उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी कामगार मोर्चाच्या पदाधिकाऱ्यांनी आरोग्य कर्मचारी, सफाई कर्मचारी, कामगार आणि सुरक्षा रक्षकांना राखी बांधून त्यांच्या सेवेला मानाचा मुजरा केला. रक्षाबंधनाच्या माध्यमातून समाजातील विविध घटकांमध्ये असलेले परस्परावलंबित्व आणि माणुसकीचे नाते अधिक दृढ करण्याचा प्रयत्न यावेळी करण्यात आला.

रुग्णालयातील आरोग्य कर्मचारी दिवस-रात्र रुग्णसेवेत कार्यरत असतात. त्याचबरोबर रुग्णालय परिसर स्वच्छ ठेवण्याची जबाबदारी पार पाडणारे सफाई कर्मचारी, विविध कामांमध्ये योगदान देणारे कामगार आणि रुग्णालयाची सुरक्षा व्यवस्था सांभाळणारे सुरक्षा रक्षक हे देखील आरोग्य व्यवस्थेचा अविभाज्य भाग आहेत. भाजपा कामगार मोर्चाच्या माध्यमातून विविध क्षेत्रांतील कामगारांच्या प्रश्नांना आणि त्यांच्या सामाजिक सन्मानाला प्राधान्य देण्यात येत आहे. रक्षाबंधनाच्या निमित्ताने आयोजित करण्यात आलेल्या या उपक्रमातून कामगार हा केवळ श्रम करणारा घटक नसून समाजव्यवस्थेचा महत्त्वपूर्ण आधारस्तंभ आहे, हा संदेश **(पान ४ वर)**

डॉ. चित्तरंजन पुरंदरे यांचे वैद्यकीय क्षेत्रातील योगदान प्रेरणादायी-अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री छगन भुजबळ

मुंबई - वैद्यकीय क्षेत्रात पाच दशकांहून अधिक काळ निःस्वार्थ सेवा बजावताना हजारो रुग्णांचे प्राण वाचविणारे, हजारो विद्यार्थ्यांना घडविणारे आणि वैद्यकीय संशोधनाला नवी दिशा देणारे डॉ. चित्तरंजन पुरंदरे यांचे कार्य आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ख्यातीप्राप्त आहे. महिला आरोग्य आणि प्रसूतीशास्त्राच्या क्षेत्रात त्यांनी केलेले विशेष कार्य, संशोधन आणि अध्यापन यामुळे वैद्यकीय क्षेत्राची प्रतिष्ठा उंचावली आहे. त्यांच्या कार्याचा गौरव करण्यासाठी आयोजित सत्कार सोहळा आणि त्यांच्या आत्मचरित्राचे प्रकाशन हा अभिमानाचा क्षण असल्याचे गौरवोद्गार अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री छगन भुजबळ यांनी काढले. महिलांच्या आरोग्य क्षेत्रात उल्लेखनीय सेवा बजावणारे प्रा. डॉ. सी. एन. पुरंदरे यांचा कार्य गौरव सोहळा मुंबईतील यशवंतराव चव्हाण सेंटर येथे झाला. कार्यक्रमास अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री छगन भुजबळ, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता मंत्री मंगलप्रभात लोढा, सार्वजनिक बांधकाम मंत्री शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, खासदार सुप्रिया सुळे यांच्यासह वैद्यकीय क्षेत्रातील मान्यवर व डॉ. पुरंदरे यांचे कुटुंबीय उपस्थित होते.

अन्न व नागरी पुरवठा मंत्री छगन भुजबळ म्हणाले, डॉ. पुरंदरे हे केवळ उत्कृष्ट चिकित्सक नसून शिक्षक आणि संशोधक म्हणूनही त्यांनी भरीव योगदान दिले आहे. आंतरराष्ट्रीय नियतकालिकांमध्ये त्यांचे १४० हून अधिक संशोधनपर लेख प्रसिद्ध झाले आहेत. आत्मचरित्र म्हणजे केवळ कामांची यादी नसून एका काळाचा इतिहास असतो. ज्ञान, संशोधन आणि कौशल्यांचा उपयोग समाजसेवेसाठी झाला पाहिजे, असा प्रेरणादायी संदेश देणारा डॉ. पुरंदरे यांचा जीवनप्रवास तरुणांसाठी मार्गदर्शक ठरणार असल्याचे मंत्री भुजबळ म्हणाले. प्रा. डॉ. पुरंदरे यांनी वैद्यकीय क्षेत्रात केलेले कार्य हे केवळ उपचारांपुरते मर्यादित नसून, महिला आरोग्याबाबत समाजात जागरूकता निर्माण करणारे असल्याचे कौशल्य विकास मंत्री मंगलप्रभात लोढा यांनी सांगितले. त्यांच्या प्रदीर्घ अनुभवाचा आणि सेवाभावी वृत्तीचा लाभ असंख्य रुग्णांना झाला असून, नव्या पिढीतील वैद्यकीय विद्यार्थ्यांनी त्यांच्या कार्यातून प्रेरणा घ्यावी, असे आवाहन मंत्री श्री. लोढा यांनी केले.

सार्वजनिक बांधकाम मंत्री शिवेंद्रसिंहराजे भोसले म्हणाले डॉ. पुरंदरे यांनी त्यांच्या कामातून जगभरात ओळख निर्माण केली. त्यांच्या आत्मचरित्रातून त्यांच्या जीवनाचे विविध पैलू समोर येतील असे सांगत त्यांनी पुरंदरे कुटुंबाशी असलेल्या ऋणानुबंधांना उजाळा दिला. खासदार सुप्रिया सुळे म्हणाल्या, प्रा. डॉ. पुरंदरे यांचे योगदान आरोग्य क्षेत्रासाठी अभिमानाची बाब आहे. स्त्रियांच्या आरोग्यासाठी काम करताना रुग्णसेवा, वैद्यकीय शिक्षण आणि सामाजिक बांधिलकी याचा त्यांनी समन्वय साधला. महिलांच्या आरोग्याकडे संवेदनशीलतेने पाहण्याची दृष्टी समाजात रुजविण्यात त्यांचे मोठे योगदान आहे. महिलांच्या आरोग्यसेवेसाठी काम करण्याची संधी मिळणे, तरुण डॉक्टर घडवणे आणि मातामृत्यू रोखण्याच्या प्रयत्नांत योगदान देता येणे, हीच आपल्या कारकीर्दीतील समाधानाची बाब आहे. गर्भाशयातील उपचारपद्धती, गर्भशस्त्रक्रिया तसेच गर्भाशयमुखाच्या कर्करोगावरील शस्त्रक्रियात्मक उपचारांत नवे प्रयोग केले. यांपैकी काही सुधारित पद्धतींना आंतरराष्ट्रीय मान्यता मिळून त्या 'पुरंदरे तंत्र' म्हणून ओळखल्या जाऊ लागल्या, असे डॉ. पुरंदरे यांनी मनोगतात सांगितले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते डॉ. पुरंदरे यांचा सपत्नीक सन्मान करण्यात आला. डॉ. पुरंदरे यांच्या जीवनप्रवासावर आधारित ''हँड्स दॅट हील्ड, अ हार्ट दॅट लेड'' या आत्मचरित्राचे प्रकाशन मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले.

(पान १ वरून) ना. रावल...

आलेल्या 'नमो उद्यान'च्या भूमिपूजन प्रसंगी ते बोलत होते. यावेळी दोंडाईचा-वरवाडे नगरपरिषदेचे उपनगराध्यक्ष विजय पाटील, माजी नगराध्यक्ष डॉ. रविंद्र देशमुख, कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे सभापती नारायण पाटील, बांधकाम समितीचे सभापती मुकेश देवरे, गटनेते निखिलकुमार जाधव, पाणीपुरवठा समितीच्या सभापती अपूर्वा चौधरी, नगरसेवक जितेंद्र गिरासे, मुख्याधिकारी देवेंद्रसिंग परदेशी, नगरअभियंता शिवनंदन राजपूत, उद्यान पर्यवेक्षक महेंद्र शिंदे यांच्यासह नगरपरिषदेचे सभापती, नगरसेवक, पदाधिकारी आणि नागरिक उपस्थित होते. पालकमंत्री श्री. रावल म्हणाले की, पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या सार्वजनिक सेवेतील योगदानाप्रती कृतज्ञता व्यक्त करण्याच्या भावनेतून या उद्यानाला 'नमो उद्यान' असे नाव देण्यात आले आहे. लहान मुले, महिला, युवक आणि ज्येष्ठ नागरिकांसाठी हे उद्यान आरोग्य, मनोरंजन आणि विरंगुळ्याचे आकर्षक केंद्र ठरेल.

उद्यानातील पूर्वीपासून असलेल्या मोठ्या वृक्षांचे संवर्धन करून परिसर अधिक आकर्षक करण्यात येणार आहे. येथे योगा सेंटर, फुलझाडे व शोभिवंत वृक्ष, आकर्षक प्रकाशयोजना, ॲम्फीथिएटर, मुलांसाठी खेळणी, ओपन जिम आणि वॉटर फाउंटन आदी सुविधा विकसित करण्यात येणार आहेत. नागरिकांनी उद्यानातील वृक्षांचे संगोपन करावे. मुलांनी चिमण्यांसह अन्य पक्ष्यांसाठी पाण्याची व्यवस्था करून पर्यावरण संवर्धनात सहभागी व्हावे, असे आवाहन त्यांनी केले.

दोंडाईचाची ओळख 'मोरनगरी' म्हणून निर्माण होत असून परिसरातील जैवविविधता जपण्यासाठी वृक्षलागवड आणि जंगलनिर्मितीवर भर दिला जात आहे. सध्या सुमारे १६ एकर क्षेत्रावर ऑक्सिजन पार्क विकसित करण्यात येत असून आणखी २० एकर क्षेत्रावर वृक्षसंपदा विकसित करण्याचा प्रयत्न आहे. अशा प्रकारे शहरालगत सुमारे ३६ एकरांचा घनदाट हरितपट्टा निर्माण करण्याचा मानस आहे. या परिसरात पक्षी आणि मोरांचा मुक्त वावर वाढावा, अशी संकल्पना असल्याचे त्यांनी सांगितले.

शहरातील मुला-मुलींना दर्जेदार क्रीडा सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी १० कोटींच्या निधीतून स्टेडियम आणि आधुनिक स्पोर्ट्स कॉम्प्लेक्स उभारण्याचे नियोजन आहे. त्यासाठी सुमारे १० एकर जागेची आवश्यकता असून प्रस्तावित संकुलात स्विमिंग पूल, टेबल टेनिस, बॅडमिंटन, जॉगिंग, फुटबॉल आणि वॉकिंगसह विविध सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत. आवश्यक जागा उपलब्ध करून देण्यासाठी नगरपरिषद पदाधिकारी आणि नागरिकांनी पुढाकार घ्यावा, असे आवाहन त्यांनी केले.

दोंडाईचा-वरवाडे नगरपरिषदेच्या माध्यमातून अत्याधुनिक तीन मजली वाचनालय विकसित करण्यात येत आहे. त्यात वृत्तपत्र वाचनासाठी स्वतंत्र व्यवस्था, जगभरातील माहिती व संशोधनासाठी संगणकीय सुविधा तसेच दर्जेदार पुस्तके उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत. विद्यार्थ्यांना अभ्यासासाठी पोषक वातावरण उपलब्ध करून देत त्यांनी विविध क्षेत्रांतील मोठ्या पदांपर्यंत पोहोचावे, हा यामागील उद्देश आहे. त्याचबरोबर दोंडाईचा हे परिसरातील सांस्कृतिक केंद्र म्हणून विकसित करण्यासाठी नाटक, विविध कलाविष्कार आणि सांस्कृतिक कार्यक्रम नियमितपणे आयोजित करता येतील, अशा क्षमतेचे मोठे सांस्कृतिक सभागृह उभारण्याचाही मानस असल्याचे त्यांनी सांगितले. दोंडाईचातील आर्च ब्रिजचे काम वेगाने सुरू असून भविष्यात हा पूल शहराचे प्रमुख आकर्षण ठरेल. पुलाखालील नदीपात्र अधिक खोल करून तेथे बारमाही पाणी राहण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येत आहेत. तापी-बुराई योजनेच्या माध्यमातून अमरावती प्रकल्प, मालपूर आणि वाडी धरणात पाणी उपलब्ध करून आवश्यकतेनुसार नदीपात्रात पाणी सोडण्याच्या दृष्टीने नियोजन सुरू असल्याचे पालकमंत्री श्री. रावल यांनी सांगितले.

सिंधी कॉलनी परिसरातून जयपथमार्गे थेट बामणे रस्त्याला जोडणारा नवीन मार्ग विकसित करण्यात येत असून पुढील सहा महिन्यांत तो नागरिकांसाठी खुला करण्याचे नियोजन आहे. प्रमुख रस्त्यांवर आकर्षक प्रकाशयोजना आणि विविध ऋतूंमध्ये वेगवेगळ्या रंगांची फुले देणारी झाडे लावून शहराला अधिक हिरवेगार व आकर्षक स्वरूप देण्यात येणार आहे.

शहराच्या विकासाबरोबर सामाजिक आणि सांस्कृतिक जीवनही समृद्ध झाले पाहिजे. त्यासाठी मकरसंक्रांतीनिमित्त सामूहिक पतंग महोत्सव, दिवाळीनिमित्त नदीकिनारी सपरिवार सामूहिक दीपोत्सव यांसारखे उपक्रम आयोजित करण्याचा मानस आहे. त्याचप्रमाणे १५ ऑगस्ट, २६ जानेवारी आणि १ मे या राष्ट्रीय दिनांच्या कार्यक्रमांत नागरिकांनी आवर्जून सहभागी होऊन राष्ट्रध्वजाला मानवंदना द्यावी, असे आवाहन त्यांनी केले. शहरातील विकासकामे दर्जेदार होण्यासाठी नागरिकांचा सक्रिय सहभाग आवश्यक आहे. कामात अडथळा न आणता नागरिकांनी विकासकामांच्या गुणवत्तेवर लक्ष ठेवावे. सार्वजनिक निधीतून होणारे प्रत्येक काम उत्तम दर्जाचे आणि दीर्घकाळ टिकणारे झाले पाहिजे, अशी अपेक्षा त्यांनी व्यक्त केली. शहराची खरी ओळख केवळ मोठी घरे किंवा महागड्या वाहनांमुळे निर्माण होत नाही; नागरिक एकमेकांशी कसे वागतात, बोलतात आणि परस्पर संबंध कसे जपतात, यातून ती घडते. लोकप्रतिनिधी, प्रशासन आणि नागरिकांच्या सामूहिक सहभागातून दोंडाईचा इतर शहरांपेक्षा 'दोन पावले पुढे' असलेले सुंदर, सुरक्षित, हरित आणि आनंददायी शहर घडवू, असा विश्वास पालकमंत्री श्री. रावल यांनी व्यक्त केला.

(पान ३ वरून)

रक्षाबंधनातून सेवाभावी हातांना सन्मानाची राखी...

देण्यात आला. आरोग्य, स्वच्छता, बांधकाम आणि सुरक्षा अशा विविध क्षेत्रांत कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांशी संवाद साधत त्यांच्या कार्याचा गौरव करण्यात आला. या कार्यक्रमास भाजपा कामगार मोर्चाचे प्रदेश उपाध्यक्ष मा. श्री. विजय भाऊ पवार, भाजपा कामगार मोर्चाच्या जिल्हाध्यक्ष ड. सौ. नेहा सुरज अहिरराव, सरचिटणीस मा. श्री. अंकुश दादा नंदवाळकर, सरचिटणीस मा. सौ. माधुरी ताई भावसार, उपाध्यक्ष मा. सौ. प्रीती ताई परदेशी, उपाध्यक्ष मा. राज दादा गवळे, उपाध्यक्ष मा. सौ. संगीता ताई बेहरे यांच्यासह भाजपा कामगार मोर्चाचे पदाधिकारी, कार्यकर्ते तसेच मोठ्या संख्येने कामगार बांधव उपस्थित होते. समाजाच्या आरोग्य आणि सुरक्षिततेसाठी अहोरात्र सेवा देणाऱ्या प्रत्येक कर्मचाऱ्याच्या पाठीशी समाजाने उभे राहणे आवश्यक आहे. रक्षाबंधनाच्या पवित्र धाग्यातून अशा सेवाभावी बांधवांशी स्नेह आणि विश्वासाचे नाते जोडणे, हाच या उपक्रमामागील मुख्य उद्देश आहे, अशी भावना यावेळी व्यक्त करण्यात आली.

हे मराठी साप्ताहिक, प्रकाशक संजय अण्णा कुसळकर यांनी मुद्रक अब्दुल मलिक मोहम्मद शरीफ अन्सारी यांच्या न्यू शार्प ऑफसेट प्रिंटर्स, अप्सरा हॉटेल, नवीन बस स्टॅण्ड समोर, मालेगांव, जि. नाशिक येथे छापून सा. 'प्रजा न्याय' कार्यालय - घर नं. २६, चक्करबर्डी, शासकीय दूध डेअरी रोड, पाण्याच्या टाकीजवळ, धुळे - ४२४ ००१ येथून प्रकाशित केले आहे. संपादक, मालक, संजय अण्णा कुसळकर - भ्रमणध्वनी - ९४२२७९८०९३ / ९०२८१३६५५३. Email - kusalkars@gmail.com / prajanyay@gmail.com (कायदेशीर सल्लागार - ॲड. उमेश विठ्ठल सुर्यवंशी)

(या वृत्तपत्रातील लिखाणाशी मालक/प्रकाशक/संपादक सहमत असतीलच असे नाही.) (कोणताही वाद धुळे न्यायालयांतर्गत)